

พัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน
ของประชาชน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
Development of Right Occupation Based on Community Ways
of Life for Increasing Household Income of People
in Pakhom District, Thailand

ชมพู่ อีสริยาวัฒน์¹ และธิดารัตน์ คิมกระโทก²
Chomphu Isariyawat¹ and Thidarat Keemgratok²

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเรื่องพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือนของประชาชน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ 3) พัฒนารูปแบบสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชนในการพัฒนาสัมมาชีพจากองค์ความรู้เดิมเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาข้อมูลใช้วิธีเจาะจงจากชุมชนท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่ม อสม. ส.อบต. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้สูงอายุ เยาวชน ของอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนา (R&D) ใช้เครื่องมือเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูลบริบทชุมชน และใช้เครื่องมือในการทดสอบความพึงพอใจในการพัฒนารูปแบบสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือนพบว่า ปัญหาด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่มีจำกัด ด้านการขาดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้านรายได้ ปัญหาการว่างงาน ปราชญ์ชุมชนบางส่วนขาดความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้มีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาสัมมาชีพโดยการฝึกอาชีพให้มีการฝึกอบรมอาชีพ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อที่จะได้ประหยัดค่าใช้จ่ายและมีรายได้เสริม ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการสร้างความรู้ใหม่เพื่อประกอบอาชีพเสริมในครัวเรือน จึงส่งผลกลุ่มสัมมาชีพให้มีรายได้ ผลการความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.86 และมีการปรับปรุง

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University, Thailand; e-mail : theeda_thidarat@hotmail.co.th

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University, Thailand.

การบริหารจัดการการเรียนรู้ มีการพัฒนาการฝึกอาชีพและจัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ ชุมชนได้นำองค์ความรู้ในการบริหารจัดการภายในครัวเรือน และมีแนวทางจะสร้างแหล่งเรียนรู้ทางด้านสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน จึงส่งผลให้เกิดอาชีพที่หลากหลาย และเกิดการแลกเปลี่ยนในชุมชน

คำสำคัญ (Keywords) : สัมมาชีพ, วิถีชีวิต, ชุมชน, เพิ่มรายได้, ครัวเรือน

Abstract

The objectives of this research study, “Development of Honest Livelihood based on Community’s Way of Life to Increase Household Income of People in Pakham District, Buriram Province,” were: (1) to examine problems regarding honest livelihood in accordance with the community’s way of life at the household level of Pakham District, Buriram Province; (2) to determine how to improve the honest livelihood based on community’s way of life to increase household income of people in Pakham District, Buriram Province; and (3) to develop the honest means of livelihood and enhance community’s potential in developing honest livelihood based on the existing body of knowledge to increase household income of people in Pakham District, Buriram Province. The participants were specifically drawn from tourism community and included community leaders, senior members of the community, local scholars, village volunteers, members of the Sub-district Administration Council, public and private organization officers, older persons, and youngsters of Pakham District, Buriram Province. This research and development project made use of quantitative and qualitative tools to collect community data as well as to test the satisfaction with the development of honest livelihood based on the community’s way of life and improve the community’s potentials.

Research findings indicated that, with respect to problems with community’s honest livelihood at household level, there were limited budget, materials and equipment and a lack of learning centers in the community. In terms of income, there were the problems of unemployment and some community scholars were not skilled in transferring their body of knowledge. There was a study of how to improve honest livelihood by conducting occupational training based on self-sufficiency principle in order to reduce expenses and increase supplementary income. Knowledge obtained from the occupational training was applied to create new body of knowledge in order to perform additional careers. As a result, there were occupational groups for people to earn more income. The participants’

satisfaction with their involvement in the project was at the highest level with the average score of 4.86. Learning management was improved and occupational training was organized in the community to increase people's income. The community applied the body of knowledge gained to household management and came up with the guidelines for creating a learning center where people could learn about honest livelihood based on the community's way of life. Thus, a variety of occupation emerged and there was exchange within the community.

Keywords : Honest Livelihood, Way of Life, Increasing Income, Household

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็น 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) สู่การปฏิบัติ โดยที่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยได้กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยในระยะ 20 ปีพร้อมทั้งประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางหลักที่จะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายระยะยาวของประเทศที่ได้กำหนดไว้ โดยมีแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญที่สุดที่ถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 -2579) สู่การปฏิบัติในระดับแรกที่ขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมายในระยะยาวได้ในที่สุด โดยมีกลไกตามลำดับต่าง ๆ และกลไกเสริมอื่น ๆ ในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย และ “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยที่วิสัยทัศน์ดังกล่าวสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ จากแผนพัฒนาชาติฉบับที่ 12 รัฐให้ความสำคัญหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืนสื่อให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีภาคเกษตรมากแต่ยังพัฒนาไม่เป็นที่ไปตามความต้องการของสังคมทั้ง ๆ ที่ประเทศเราควรเป็นครัวโลกก่อนใครเขาแต่การพัฒนานั้นอาจยังไม่เป็นที่ต้องการการขับเคลื่อนประเทศไทยโดยผ่าน Startup Thailand / เกษตรกรรมแบบ Smart Farmer “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ตามแผนยุทธศาสตร์ 20 ปีให้เห็นว่าสังคมโลก ยังจำเป็นต้องอาศัยปัจจัย 4 เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีพและที่สำคัญจะต้องดำรงตนด้วยความถูกต้องตามกฎหมายและกรอบของสังคมไม่เบียดเบียนตนเองและคนอื่นประกอบสัมมาชีพโดยชอบ จากหนังสือ สถาปนิกรูปแห่งชาติวาระปฏิรูปปฏิรูปที่ 28 : การปฏิรูประบบเพื่อสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง : แผนปฏิรูปสัมมาชีพชุมชนให้ความหมายของคำว่า “สัมมาชีพชุมชน” กล่าวถึงคำว่า “มรรค 8” ทุกท่านที่นับถือพุทธศาสนาย่อมเข้าใจว่าหมายถึง หนทางถึงความดับทุกข์ เป็นส่วนหนึ่ง

ของอริยสัจ หรือการลงมือปฏิบัติเพื่อให้พ้นจากทุกข์ และนับเป็นหลักธรรมสำคัญอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยกรอบการปฏิบัติ 8 ประการด้วยกัน เรียกว่า “มรรคมืองค์แปด” หรือ “มรรคแปด” คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติและสัมมาสมาธิ โดยคำว่า “สัมมาอาชีวะ” หมายถึง “การประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมายเลี้ยงชีพโดยชอบธรรมทำด้วยความสุจริต และถูกต้องตามหลักศีลธรรม” ฉะนั้นคำว่า “สัมมาชีพ” จึงยึดแนวความหมายของคำว่า “สัมมาอาชีวะ” ข้างต้น โดยมีความหมายว่า “การทำมาหากินโดยไม่ได้เอากำไรสูงสุดเป็นตัวตั้งหรือเป็นเป้าหมายสุดท้าย และต้องคำนึงถึงความ เป็นธรรมทางสังคม กล่าวคือ ความสุขของตนและคนทำงานรวมถึงประโยชน์ของผู้บริโภคและผู้รับบริการหลัก โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและไม่มุ่งไปกระตุ้นต้นตอหาอันเป็นเหตุแห่งทุกข์” ซึ่ง นพ.ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายที่สั้นกระชับว่าหมายถึง “อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเองไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้” และหากนำมารวมกับคำว่า “ชุมชน” เป็น “สัมมาชีพชุมชน” จึงหมายถึง “ชุมชนที่มีการประกอบอาชีพโดยชอบ ซึ่งมีรายได้มากกว่ารายจ่ายโดยลดการเบียดเบียนตนเองผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมทั้งนี้ ต้องมีความสอดคล้องกับวิถีของชุมชนเพื่อความมุ่งหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน” (Secretariat of the House of Representatives, 2015 : 6)

ทุกจังหวัดจำเป็นต้องปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐโดยยึดยุทธศาสตร์ 20 ปี และแผนพัฒนาชาติ 20 ปีเพื่อให้การขับเคลื่อนประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกันสู่เมธ ตันติเวชกุล (2542) ได้สรุปความหมาย ของเศรษฐกิจพอเพียง หรือระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ว่า หมายถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิด เพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะต้อง พึ่งพาปัจจัยอื่น ๆ ที่เรามีได้เป็นเจ้าของ และเศรษฐกิจ พอเพียงระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการ ดำรงชีวิตได้โดยไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่าง ประมาทตนตามฐานะตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่ หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2552) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นทั้งหลักคิดและ แนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล และองค์รวมในทุกระดับ โดยคำนึงถึง 3 หลัก ได้แก่ ความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อมตามความเป็นจริง ความมีเหตุผลบนพื้นฐานความถูกต้อง และการมี ภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเอง คือ ความไม่ประมาทในการดำเนิน ชีวิตที่ต้องประสบกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตลอดเวลา และการที่จะคิด พุด ทำอย่างพอเพียงได้นั้น จำเป็นจะต้องใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบรู้รอบคอบ และระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม เป็นพื้นฐานของจิตใจและการดำเนินชีวิตคือสามารถรู้จักแยกแยะ ผิดชอบชั่วดี ละอายที่จะทำ ความชั่ว เกรงกลัวต่อผลของการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ใช้สติปัญญา พิจารณา ไตร่ตรองอย่าง รอบคอบ ในการทำอะไรที่ไม่เบียดเบียน หรือก่อโทษให้เกิดขึ้นกับผู้อื่นหรือสังคม เห็นคุณค่าการแบ่งปัน ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น เห็นความสำคัญของการร่วมมือปรองดองกันในสังคมสภาพปฏิรูปแห่งชาติ (Secretariat of the House of Representatives, 2015 : 4)

ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้แจ้งให้จังหวัดนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่เพื่อให้ประชาชนน้อมนำไปปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต โดยกำหนดให้จัดประชุมศูนย์อำนวยการปฏิบัติการจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด (ศจพ.จ.) และอำเภอ (ศจพ.อ.) เพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการถ่ายทอดสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน ตามแนวทางการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การค้นหาและเตรียมครูฝึก การฝึกสอนหรือการ ถ่ายทอดความรู้ การนำไปปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต และหมู่บ้านหรือชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และสิ่งแวดล้อม โดยจังหวัดบุรีรัมย์ให้สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ในฐานะเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการ จัดและพัฒนาชนบท

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนและบูรณาการดำเนินงานตามข้อสั่งการของกระทรวงมหาดไทยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้ทำการปกครองอำเภอทุกอำเภอ และสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ดำเนินการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ โดยบูรณาการดำเนินงานกับส่วนราชการระดับอำเภอให้การสนับสนุนตามภารกิจที่กระทรวงมหาดไทย (คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 310/2560 เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย

ดังนั้นแนวทางการขับเคลื่อนการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตระดับพื้นที่จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จากเอกสารการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการ จัดความยากจนและการพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดบุรีรัมย์ (ศจพ.จ.บร.) วันที่ 21 กันยายน 2560ได้กล่าวถึงครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. ปี 2560 (38,000 บาทต่อคนต่อปี) จำนวน 1,737 ครัวเรือนและได้วิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนเป้าหมายมีครัวเรือนที่สามารถพัฒนาได้จำนวน 1,120 ครัวเรือนต้องการสงเคราะห์ 565 ครัวเรือน ซึ่งเป็นข้อมูลครัวเรือนเป้าหมายที่ต้องการดำเนินการแก้ไขปัญหาคายากจนในปี 2560 อำเภอปะคำเป็นอีกหนึ่งอำเภอที่มีครัวเรือนเป้าหมาย 5 ตำบล 35 หมู่บ้าน 74 ครัวเรือนที่มีความต้องการสงเคราะห์

ฉะนั้นปัญหานี้จะต้องได้รับการแก้ไขผ่านทางการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครัวเรือนเป้าหมาย 5 ตำบล 35 หมู่บ้าน 74 ครัวเรือนที่มีความต้องการสงเคราะห์ผู้เข้าร่วมโครงการ ตั้งแต่เริ่มตกลงที่จะทำวิจัย กำหนดปัญหา เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามแผนและวิเคราะห์ผลการนอกจากนี้ การวิจัยประเภทยังเน้นการปฏิบัติ และพัฒนาศักยภาพครัวเรือนเป้าหมาย 5 ตำบล 35 หมู่บ้าน 74 ครัวเรือนที่มีความต้องการสงเคราะห์ผู้เข้าร่วมโครงการให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ เพื่อค้นหาวิธีการพัฒนาขึ้นมาชีวิตตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือนให้ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้บนฐานข้อมูลนำมาสู่การ

พัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เข้าใจข้อมูลที่เป็นเอกลักษณ์บนวิถีชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและพึ่งพาตนเอง ลดปัญหาการพึ่งพาจากหน่วยงานภาครัฐ ผ่านโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือนของครัวเรือนเป้าหมาย 5 ตำบล 35 หมู่บ้าน 74 ครัวเรือนที่มีความต้องการสงเคราะห์ อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์” โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ครัวเรือนเป้าหมาย 5 ตำบล 35 หมู่บ้าน 74 ครัวเรือนที่มีความต้องการสงเคราะห์ และ สำนักงานหน่วยงานในระดับท้องถิ่น เช่น สำนักงานพัฒนาอำเภอบะคำ เกษตรอำเภอบะคำ สำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดบุรีรัมย์ (ศจพ.จ.) คำสั่ง ณ วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2560)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือน อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อพัฒนารูปแบบสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชนในการพัฒนาสัมมาชีพจากองค์ความรู้เดิมเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

วิธีการศึกษาวิจัยเรื่องการถ่ายทอดความรู้การพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือนของประชาชน อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์จะแบ่งการดำเนินวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือน อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทางการทำเกษตรสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน การสร้างแหล่งเรียนรู้ทางการทำเกษตรสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนแบบครบวงจร
2. ประสานความร่วมมือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. พัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
4. จัดเวทีชี้แจงโครงการร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ณ อำเภอบะคำ
5. ศึกษาบริบทของชุมชนเกี่ยวกับ ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 5.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน
 - 5.2 ศึกษาศักยภาพ ปัญหา เพื่อพัฒนาการของประชาชน

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

เป็นการดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนด โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ประวัติ ผู้ประกอบสัมมาชีพ อำเภอบะคำ ตามวิถีชีวิตชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. เวทีการคืนข้อมูลสู่ชุมชน เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากคนในชุมชนอำเภอบะคำ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. การวิเคราะห์การศึกษาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอำเภอบะคำ

ระยะที่ 3 พัฒนารูปแบบสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชนในการพัฒนา สัมมาชีพจากองค์ความรู้เดิมเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

1. พัฒนาศักยภาพภาพการศึกษาองค์ความรู้ทางด้านสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมโดยการใช้ทฤษฎีการบริหาร 4 M ได้แก่ คนหรือบุคคล (Man) เงิน (Money) ทรัพยากรหรือวัตถุ(Material) การบริหารจัดการ (Management)มาเป็นแนวทางในการค้นหาศึกษา ได้แก่

2. การสร้างแหล่งเรียนรู้โดยสร้างความร่วมมือกับภาคี

3. ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน เพื่อสร้างศูนย์เรียนรู้เกษตรสัมมาชีพตามวิถีชีวิต

4. จัดเวทีสนับสนุนและกระตุ้นให้คนชุมชนอำเภอบะคำ 5 ตำบล 35 หมู่บ้าน 74 ครัวเรือนเป็นครัวเรือนยากจนที่มีรายต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ.ปี 61 (38,000บาท ต่อคนต่อปี) ให้เห็นถึงคุณค่าการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือนแบบมีส่วนร่วม

5. เวทีถอดบทเรียนภาพรวมการดำเนินงานของโครงการวิจัย (Retrospect) ร่วมกับชุมชนอำเภอบะคำ 5 ตำบล 35 หมู่บ้าน 74 ครัวเรือนเป็นครัวเรือนยากจนที่มีรายต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ.ปี 61 (38,000บาท ต่อคนต่อปี) นักวิจัยชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้าน

ระยะที่ 4. ระยะสรุปผล/ประเมินผล

1. เวทีกิจกรรมสาธารณะในการผลักดันให้เกิดพื้นที่การศึกษาศูนย์พัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน ของประชาชนอำเภอบะคำ

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาสภาพปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือน อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์พบว่า 1) ขาดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 2) ปัญหาการประกอบอาชีพ 3) ปัญหาการว่างงาน 4) ค่าใช้จ่าย 5) ขาดความเข้มแข็งในชุมชน 6) ขาดหน่วยงานรัฐมาสนับสนุน

แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

จากการจัดเวทีการคืนข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากคนในชุมชนอำเภอบะคำ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการประชุมปรึกษาหารือระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาได้มี

การเสนอข้อคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา การขาดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยการเลือกสร้างวิทยากรหรือแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตำบลละ 1 คน ปัญหาการประกอบอาชีพโดยการจัดกิจกรรมอบรมต่าง ๆ ให้กับกลุ่มสมาชิกในชุมชน ปัญหาการว่างงาน คือการแนะนำหรือส่งเสริมอาชีพให้สามารถสร้างรายได้ด้วยตนเอง ปัญหาด้านค่าใช้จ่าย คือคนในชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายจึงได้มีการเสนอให้มีการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อที่จะลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและสร้างได้เพิ่มขึ้น และปัญหา ด้านการขาดความเข้มแข็งในชุมชน คือการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีให้ชุมชน เกิดความเข้มแข็ง ขาดหน่วยงานภาครัฐมาสนับสนุน ควรมีการให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนและยกระดับให้ชุมชนมีอาชีพที่หลากหลายที่จะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและชุมชน

รูปแบบสมาชิกวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชนในการพัฒนาสมาชิกจากองค์ความรู้เดิมเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

พัฒนาศักยภาพภาพการศึกษาองค์ความรู้ทางด้านสมาชิกตามวิถีชีวิตชุมชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม จากการศึกษาดูงาน เมื่อวันที่ 8-10 เมษายน 2561 ณ หมู่บ้านศรีชะโศก ต.หนองหญ้าลาด อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ โดยวิทยากร นายบุญรุ่ง สีดำ ผู้เชี่ยวชาญด้านจุลินทรีย์ ที่นักวิจัยได้พากลุ่มสมาชิก จำนวน 98 คน ไปอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่าสมาชิกกลุ่มสมาชิกได้ศึกษาดูงานเกิดแรงบันดาลใจในการที่จะนำองค์ความรู้และยังมีการอบรมเกี่ยวกับด้านการทำเกษตรอินทรีย์ เกิดการระเบิดจากข้างใน เกิดแรงจูงใจ เริ่มมีเป้าหมายและภาพฝันที่ชัดเจนขึ้น กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความเข้าใจในการบริหารจัดการการนำกลับไปปรับใช้ในชุมชนและมองเห็นแนวทางที่จะดำเนินการ ที่จะส่งผลให้เกิดอาชีพที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงการประหยัดต้นทุนค่าใช้จ่าย กลุ่มสมาชิกได้มีการที่จะนำความรู้ที่ได้กลับมาพัฒนาในพื้นที่ของตนเองเพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและสามารถต่อยอดขยายผลให้ผู้สนใจได้มาศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนได้ เกิดการสร้างแหล่งเรียนรู้โดยสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย กลุ่มแกนนำผู้รู้เกษตรสมาชิกตามวิถีชีวิตชุมชนประชาชนได้เข้ามามีส่วนรวมพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำคัญพร้อมทั้งค้นหาแนวทางนำเสนอข้อมูลเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้เกษตรสมาชิกตามวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างแหล่งเรียนรู้โดยสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย พบว่า กลุ่มแกนนำ ผู้รู้เกษตรสมาชิกตามวิถีชีวิตชุมชนประชาชนได้เข้ามามีส่วนรวมพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ตำบลละ 1 ท่าน เพื่อเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ที่จะเป็นกระบอกเสียงในการขยายผล และที่สำคัญพร้อมทั้งมีแนวทางนำเสนอข้อมูลเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้เกษตรสมาชิกตามวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่าง นักวิจัยชุมชน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่เทศบาลอำเภอปะคำ สำนักงานพัฒนาสังคม อำเภอปะคำ สำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ เครือข่ายกลุ่มผู้เกษตรสมาชิกตามวิถีชีวิตชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. สภาพปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ภาษาที่ใช้ อีสาน , ภาษาไทยโคราช การนับถือศาสนา “ ศาสนาพุทธ ” อาชีพหลักที่สำคัญของ อำเภอปะคำ ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ ค้าขาย รับราชการ รับจ้าง ได้มีการเตรียมการศึกษาสภาพ ปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์ สังเกต จดบันทึก แบบสอบถาม พบว่า 1) ขาดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 2) ปัญหาการประกอบอาชีพ 3) ปัญหาการว่างงาน 4) ค่าใช้จ่าย 5) ขาดความเข้มแข็งในชุมชน 6) ขาดหน่วยงานรัฐมาสนับสนุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Patikae (2014) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัจจุบันปัญหาการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการประกอบสัมมาชีพช่วงชุมชน 2) การศึกษา แนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการประกอบสัมมาชีพช่วงชุมชนและ 3) เพื่อติดตาม ผลการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการประกอบสัมมาชีพช่วงชุมชนใช้หลักการวิจัยเชิง ปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้น การปฏิบัติตามแผน (Action) ขั้นสังเกต (Observation) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection) กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีจำนวน 4 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก และ พนักงานส่วนตำบล จำนวน 3 คน และ กลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสังเกตแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชน เพื่อการประกอบสัมมาชีพของชุมชนเกิดการว่างงาน ผลการศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้เพื่อประกอบสัมมาชีพอย่างยั่งยืนของชุมชน โดยการระดมความคิดเห็นได้ขึ้นวางแผน คือ การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โดยให้กลุ่มอาชีพในตำบลเป็น กลุ่มเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อการประกอบอาชีพเพื่อการประกอบสัมมาชีพ 2) ให้เป็นไปตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนและแนวทางในการ แก้ปัญหาการประกอบอาชีพในขั้นตอนการปฏิบัติคือจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้มีการ จัดฝึกอบรม รมเชิง ปฏิบัติด้านการฝึกอาชีพต่าง ๆ ที่หลากหลายและตรงตามความต้องการจริงของประชาชนในพื้นที่ ด้วยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในระดับจังหวัด และในระดับท้องถิ่น ในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบ และการบริหารจัดการให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับแนวทางในการ แก้ปัญหาแก้ไขปัญหาการว่างงาน ขึ้นวางแผน คือ การหางานให้ทำโดยการฝึกอาชีพให้ตามความ ต้องการจริงของคนในพื้นที่หลังจากการฝึกอาชีพแล้วนำไปปฏิบัติให้มีการสนับสนุนประมาณ งบประมาณโดย ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม 3) ทวนการผลิตการบริหารจัดการการเรียนรู้ ชุมชน เพื่อการประกอบอาชีพช่วงของชุมชนใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการและให้ ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามเวลาที่กำหนดโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการทำให้ กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในการฝึกอาชีพช่วงชุมชนด้านการมีส่วนร่วมและการจัดกิจกรรม และการฝึกอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ปรึกษาหารือระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพปัญหา ได้มีการเสนอข้อคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ชุมชน จัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อลดรายจ่าย และจัดอบรมฝึกอาชีพด้านการตลาด และการสร้างวิทยากรชุมชน เพื่อที่จะสามารถให้ความรู้แก่คนในชุมชนคือการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการทำเกษตรอินทรีย์ โดยการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในตำบล และสนับสนุนแหล่งเรียนรู้อย่างยั่งยืนต่อไป และมีการฝึกอาชีพให้กับกลุ่มที่ว่างงานตามความถนัดและความสามารถของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ในการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับผู้ที่ร่วมการฝึกสัมมาชีพ โดยผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wankhanom (2014) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อประกอบสัมมาชีพ 2) แนวทางในการบริหารจัดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อประกอบสัมมาชีพองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนการลงมือ การปฏิบัติการ สังเกต และการสะท้อนผล โดยใช้การประชุม การอบรมการปฏิบัติการ ซึ่งมีกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้บริหาร และพนักงานส่วนตำบลหนองเหล็ก ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 40 คน ได้แก่ ประธาน และคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลตารางและการบรรยายพรรณนาวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาสภาพการจัดการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า 1) ขาดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 2) ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมในครัวเรือนหลังฤดูการทำนาและ 3) ปัญหาการว่างงาน 2. ผลการศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อประกอบสัมมาชีพทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้แก่ 1) การวางแผนเขียนโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การปฏิบัติกิจกรรมโดยการอบรมด้านความรู้สัมมาชีพตรงกับความต้องการของประชาชน 3) ผลการสังเกตผู้เข้าร่วมการอบรมความรู้มีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองและให้มีความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามเวลาที่กำหนดมีความพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการสร้างความรู้ใหม่เพื่อประกอบอาชีพเสริมในครัวเรือนแก้ปัญหาระหว่างงานและ 4) การสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้เข้าใจในการบริหารจัดการกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการมีการวางแผนการบริหารจัดการเรียนรู้การดำเนินงานการบริหารจัดการเรียนรู้วัดผลผลการบริหารจัดการและการปรับปรุง การบริหารจัดการเรียนรู้โดย รวมอยู่ในระดับมาก

3. พัฒนารูปแบบสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชนในการพัฒนาสัมมาชีพจากองค์ความรู้เดิมเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลุ่มสัมมาชีพได้เกิดแรงบันดาลใจในการที่จะนำองค์ความรู้และยังมีการอบรมเกี่ยวกับด้านการทำเกษตรอินทรีย์เกิดการ

ระเบิดจากข้างใน เกิดแรงจูงใจ เริ่มมีเป้าหมายและภาพฝันที่ชัดเจนขึ้น กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความเข้าใจในการบริหารจัดการการนำกลับไปปรับใช้ในชุมชนและมองเห็นแนวทางที่จะดำเนินการที่จะส่งผลให้เกิดอาชีพที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงการประหยัดต้นทุนค่าใช้จ่าย มีการประเมิน ความพึงพอใจเกี่ยวกับพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือนเพื่อสร้างศูนย์เรียนรู้เกษตรสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน ได้มีการร่วมกันกำหนดรูปแบบสัมมาชีพ ดังนี้ 1) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเข็มทิศชี้นำทาง 2) กระบวนทัศน์ผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ในพื้นที่ 3) แนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจากครัวเรือนสู่ชุมชน 4) การบูรณาการการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและภาคส่วนอื่น ๆ 5) การจัดการองค์ความรู้ การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phubunbut (2015) วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาสภาพอาชีพหลักและอาชีพเสริม การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการประกอบอาชีพเสริมของคนในชุมชนบ้านตุม บริเวณรอบวัดศรีธาตุ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และการหาแนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมของคนชุมชนบ้านตุมในบริเวณรอบวัดศรีธาตุ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ Participatory Action Research (PAR) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 ราย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารวัด และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิชาชีพ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับคณะกรรมการวัด จำนวน 25 คน และการแจกแบบสอบถามกับคนในชุมชนที่มาใช้บริการที่วัดจำนวน 200 ราย จากจำนวนประชากร 1,328 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), t-test (Independent Samples), F-test One-way ANOVA, ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient), Factor Analysis และ Path Analysis ผลการวิจัยพบว่า การจัดการพัฒนาอาชีพเสริมที่มีวัดเป็นศูนย์กลางสู่ชุมชนที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านตุม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้มาใช้บริการวัดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการให้บริการของวัดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการให้บริการ 7 ด้านและการพัฒนาอาชีพเสริมที่มีวัด เป็นศูนย์กลางสู่ชุมชนที่ยั่งยืน มีจำนวน 32 ปัจจัย และเป็นแนวทางการจัดการพัฒนาอาชีพเสริมที่มีวัดเป็นศูนย์กลางสู่ชุมชนที่ยั่งยืนได้เพียง 10 ด้าน คือ (1) ด้านการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (2) ด้านการบริหารจัดการให้บริการของวัด (3) ด้านการส่งเสริมการให้บริการของวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน (4) ด้านการจัดระเบียบอัตราค่าใช้จ่ายและเครื่องสังฆภัณฑ์ (อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้) ภายในวัด (5) ด้านการจัดระเบียบและการรณรงค์การปฏิบัติธรรม ทรัพยากรเหลือใช้และการส่งเสริมอาชีพเสริม (6) ด้านการจัดการศาสนสถานและภูมิทัศน์ของวัด (7) ด้านการจัดการองค์ความรู้ให้ชุมชน (8) ด้านบุคลากรผู้ให้บริการและส่งเสริมกิจกรรมของวัด (9) ด้านการสร้างกิจกรรมด้านจริยธรรมหลักธรรม และอาชีพเสริมให้คนในชุมชน และ (10) การจัดการวัดภูมิมงคลของวัด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนควรทำให้การบริหารจัดการเรียนรู้ง่ายขึ้น ดังนั้นในการจัดกิจกรรมหรือส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด
2. การประชุมปรึกษาหารือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รับรู้สภาพปัญหาร่วมกัน ร่วมกันวางแผนในการแก้ไขปัญหาและแนวทางแก้ไขจะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ควรมีการจัดประชุมด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดแนวความคิดในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิตาภรณ์ ภูบุญบุตร. (2558). “การจัดการพัฒนาอาชีพเสริมที่มีวัดเป็นศูนย์กลางสู่ชุมชนที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านตูม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์. 32(2) : 169-182.
- ทองศูนย์ ปะติแก. (2557). “ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน : การพัฒนาที่ยั่งยืน”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.southeast.ac.th/SBC_Journal/Jornal_main/J2.../9_SBC_vol2-2_p108-123.pdf. สืบค้น 1 เมษายน 2561.
- พรวิทย์ หวานชม. (2557). การบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนเพื่อประกอบสัมมาชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. วารสารช่อพะยอม. 26(2): 209-222.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). สถาปนิกรูปแห่งชาติ วาระปฏิรูปที่ 28: การปฏิรูประบบเพื่อสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง: แผนปฏิรูปสัมมาชีพชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

Translated Thai References

- Patikae, T. (2014). "Community Learning Center: Sustainable Development". [Online]. Accessible: www.southeast.ac.th/SBC_Journal/Jornal_main/J2.../9_SBC_vol2-2_p108-123.pdf. Retrieved April 1, 2018. [In Thai]
- Phubunbut, T. (2015). "Occupational Development Management with Temple as a Center for Sustainable Communities: A Case Study of Ban Tum Community, Nai Mueang Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province". *Journal of Humanities and Social Sciences*. 32 (2): 169-182. [In Thai]

- Secretariat of the House of Representatives. (2015). **National Reform Council Reform Agenda 28: Reforming the system to strengthen the community: the plan for community life reform.** Bangkok: Secretariat of the House of Representatives.
- Wankhanom, P. (2014). Administration of Community Learning for Taking up in Nong Lek District, Kosum Phisai District, Mahasarakham Province. **Chor Phayom Journal.** 26 (2): 209-222. [In Thai]

